

گزارش پیرامون تطبیق، تنفیذ و پیامد های قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در افغانستان

فهرست مطالب

۲	پیرامون گزارش و شیوه تهیه آن
۲	خلاصه گزارش
۴	پس منظر سیاسی
۵	محتوای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر (برای جزئیات بیشتر به ضمیمه مراجعه کنید)
۶	تبلیغ، تطبیق و تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر
۶	تبدیلات توسط وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر در سطح ملی
۷	کمیته های ولایتی برای تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر
۸	سه هزار و سه صد (۳۳۰۰) محتسب امر بالمعروف و نهی عن المنکر در ۲۸ ولایت: تنفیذ قانون از راه های چون آگاهی دهی، نظارت بر تطبیق قانون، بازداشت و ارتباط های مردمی
۹	آموزش محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر
۹	نظارت از رعایت قانون
۱۰	بازداشت ها
۱۰	فعالیت های تبلیغاتی برای تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر
۱۱	انفاذ خودسرانه مفاد قانون توسط باشندگان محلات و اعضای خانواده ها - منبعی برای نظم خودی
۱۲	پیامد های قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر
۱۲	تأثیرات آن روی فعالیت های امور بشری
۱۳	تأثیر اجتماعی - اقتصادی قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر روی بخش های مشخص
۱۴	تأثیر روی بخش صحت
۱۴	تأثیر روی آموزش - انفاذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر توسط محتسبین و منع آموزش دختران
۱۵	تأثیرات بر کسب و کارهای متعلق به زنان
۱۶	تأثیرات گسترده تر اجتماعی - اقتصادی - سلمان ها، عکاسان، خیاطان، مراسم عروسی، مکان های تفریحی
۱۷	تأثیر روی وضعیت زنان و دختران: مشاهدات از نظر سنجی های ربع وار نهاد ملل متحد در امور زنان
۱۸	تأثیر قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر منکر روی رسانه ها
۱۹	ضمیمه قانونی
۱۹	نحوه ترتیب قوانین و فرامین توسط مقامات اداره حاکم افغانستان
۲۰	ساختار و محتوای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر

پیرامون گزارش و شیوه تهیه آن

این گزارش مروری از تطبیق، تنفیذ و پیامد های قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در افغانستان را از زمان نشر آن توسط مقامات حاکم در ۲۱ آگست ۲۰۲۴ الی ۳۱ مارچ ۲۰۲۵ فراهم میکند. گزارش هذا بر مبنای نظارت و مشاهدات غیرجانبدارانه و روزانه هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) از سراسر کشور تهیه گردیده است. تهیه این گزارش بر مبنای ماموریت یوناما از سوی شورای امنیت ملل متحد برای نظارت و گزارش دهی از تحولات در عرصه های سیاسی، امنیتی، اجتماعی، رشد اقتصادی در کشور و همچنان حقوق مدنی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی صورت گرفته است.^۱

معلومات گنجانیده شده در این گزارش از منابع متعدد، به شمول گزارش های منظم از دفاتر ساحوی یوناما، نشست ها با مقامات حاکم، بیانیه های رسمی مقامات حاکم، بیانیه ها و اعلامیه های مطبوعاتی سایر دست اندرکاران، گزارش های رسانه ها و همچنان معلومات نهاد های ملل متحد و سایر همکاران مانند بانک جهانی، و نظر سنجی های انجام شده توسط گروه های کاری چون "جنسیت در اقدام های بشری" و "اقدام های بشری مبتنی بر جنسیت در افغانستان" گردآوری شده است.

خلاصه گزارش

شش ماه پس از انفاذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، مشاهدات یوناما حاکی از آن است که اداره حاکم در افغانستان اراده دارد تا از تطبیق دیدگاه خویش برای ایجاد یک نظام اسلامی خالص در سراسر کشور اطمینان حاصل نماید. مقامات حاکم اعلام کرده اند که قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر را منحصراً بخشی از اقدامات خویش برای شکلهی دوباره جامعه افغانی در مطابقت با دیدگاه خود می پندارند، که به گفته آنان این قانون منتج به ایجاد فرهنگ رفتار های سلوکی پایدار و ارزش های که به قول مقامات حاکم منجر به بازگشت نظام اسلامی خالص سراسری در افغانستان است، می گردد.

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر بسیاری از دساتیر و محدودیت های اعمال شده توسط مقامات حاکم را، که به صورت فرمان ها، اعلامیه ها و دستور العمل ها صادر گردیده اند، در قالب یک قانون مشخص در آورده هست. این دساتیر و محدودیت ها شامل الزامی گردیدن پوشیدن حجاب برای زنان (طوریکه صورت آنان باید پوشیده باشد) بیرون از منزل، و برای مردان مواردی چون ظاهر آنچه "اسلامی" پنداشته می شود و حضور در نماز های جماعت می گردد. سایر ممنوعیت ها در برگزیده عدم تجلیل شماری از مناسبت ها، عدم استفاده از اقلام و انجام فعالیت های که مقامات حاکم آنان را غیر اسلامی می پندارد، منع زنان و مردان بیگانه از نگاه کردن به همدیگر و الزامی بودن جدایی مردان و زنان در مکان های ویژه، منع رانندگان از انتقال زنان بدون محرم و منع زنان از استفاده وسایل نقلیه عامه در صورت نداشتن محرم، می باشد. حصول اطمینان از این که محتویات رسانه ها در تقابل با شریعت نبوده و باعث توهین به مسلمانان نگردیده و تصاویر زنده جان ها در رسانه ها به نشر نرسند موارد دیگری از ممنوعیت ها را تشکیل می دهد.

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر چارچوب نیرومندی را برای انفاذ آن بیان و تعیین نموده است. این قانون را میتوان به عنوان موردی افزود شده به فرمان ها و تلاش های گذشته مقامات حاکم به شمار آورد، مانند تبدیل نظام آموزشی عمومی به نظام مدرسه پی، جابجایی تدریجی علمای مذهبی وفادار به تحریک طالبان به عوض تکنوکرات های تحصیل کرده در وزارت ها و ادعا های مبنی بر اخراج تدریجی اقلیت های قومی و مذهبی از بدنه قدرت و فرصت های اقتصادی.

انفاذ روز افزون قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در سطح کشور ظرف چند هفته پس از نشر و اعلان آن مشهود و تطبیق آن با در نظر داشت منطقه، ولایت و ولسوالی متفاوت بود. یوناما موج نخست تلاش های تبلیغاتی از سوی مقامات حاکم برای انفاذ این قانون را با تمرکز ویژه روی ولایت های شمال، که احتمال مقاومت بیشتر در برابر این قانون

^۱ قطعنامه شماره ۲۶۲۶ (۲۰۲۲) شورای امنیت ملل متحد در مورد ایجاد یوناما؛ قطعنامه شماره ۲۷۷۷ (۲۰۲۵) این شورا پیرامون تمدید یوناما.

به دلایل مسایل اجتماعی، فرهنگی و مذهبی می‌رفت، مشاهده نمود. در جریان این تبلیغات، سه موضوع عمده هم‌رسانی گردید، که عبارت بودند از: تمام افغان‌ها مکلف اند از رهبر طالبان اطاعت کنند؛ مقامات/دار/حاکم در پیروی از نسخه یا دیدگاه شرعی خود در برابر هیچ فشار داخلی یا خارجی تسلیم نخواهند شد؛ و این که باشندگان افغانستان یگانه ملت در جهان اند که تحت شرایط خالص مبتنی بر شریعت زندگی می‌کنند.

یوناما مشاهده کرده است که مقامات حاکم در تطبیق و تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهي عن المنکر تحت رهبری وزارت امر بالمعروف، نهي عن المنکر و سمع شکایات تلاش‌های نظامندتر و ثابت تری را به مقایسه به اجرایی نمودن فرمان‌های پیشین به کار گرفته اند. برای حمایت از انفاذ این قانون، اداره حاکم کمیته‌های اجرایی را در ۲۸ ولایت از ۳۴ ولایت افغانستان تحت رهبری والی‌ها تشکیل داده است. این کمیته‌ها منحیث مکمل‌کننده تلاش‌های هزاران محتسب وزارت امر بالمعروف و نهي عن المنکر مقامات حاکم، که اکثر آنان را مردان تشکیل می‌دهند و قبلاً آموزش‌های لازم را فرا گرفته اند و به گونه فعال در اجرای این قانون مشغول اند، عمل می‌نمایند. محتسبین اختیارات گسترده‌ی چون بازداشت خودسرانه و مصادره اموال متخلفین این قانون را دارا می‌باشند.

مردان، زنان، اقلیت‌ها و جوانان در سراسر افغانستان به میزان‌های مختلف از انفاذ قانون امر بالمعروف و نهي عن المنکر متاثر گردیده اند. این تأثیرات اغلب با نقض حریم شخصی و خصوصی، در عرصه‌های عامه و فعالیت‌های اقتصادی همراه بوده است، که در مواردی غیر سنی‌ها و عرصه مذهبی نیز از ناحیه این قانون متاثر گردیده اند. یوناما افزایش در اعمال محدودیت‌های ناشی از تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهي عن المنکر بر زنان و دختران، منجمله دسترسی آنان به مکان‌های عمومی، نحوه پوشش و سفر بدون محرم را مشاهده نموده است. دسترسی زنان به خدمات صحتی که قبلاً نیز شاهد محدودیت‌هایی بود، به دلیل عدم توانایی زنان برای سفر بدون محرم در امتداد مسافه‌های کوتاه محدودتر شده است. شماری از کادرهای صحتی زن اظهار کرده اند که به دلیل نداشتن محرم قادر به حاضر شدن به محلات کار خود نمی‌باشند. این محدودیت‌ها همچنان منجر به ایجاد فرهنگ بلاتکلیفی و ارباب گردیده است. شمار زیادی از زنان گزارش داده اند که مسئولیت تنفیذ این قانون به طور فزاینده‌ای به عهده اعضای محلات زیست و خانواده‌های آنان قرار گرفته است، که این امر باعث دگرگونی‌هایی در وضعیت اجتماعی و خانواده‌ها شده است.

انفاذ قانون امر بالمعروف و نهي عن المنکر روی مردان نیز تأثیراتی را بر جا گذاشته است، چنانچه آن‌ها با قیوداتی در مواردی چون شکل موی سر و طول ریش، حضور در نمازهای جماعت و همچنان دیگر محدودیت‌های مندرج در مواد این قانون مواجه اند. یوناما مشاهده کرده است که در پنج ماه اول تطبیق قانون مذکور، بیش از نیمی از بازداشت‌های خودسرانه ناشی از این قانون به ظاهر مردان - مردانی دارای طول "نامطلوب" ریش یا شکل موی "غیرمجاز"، عدم اطاعت سلمان‌ها در خصوص اصلاح موی سر و ریش مردان - پیوند داشته است. در ماه رمضان (۱ تا ۲۹ مارچ)، رعایت حضور در نمازهای جماعت به دقت زیر نظارت قرار گرفت، که در مواردی بازداشت‌های خودسرانه‌ی به دلیل عدم حضور افراد در نمازها صورت گرفت.

بخش آموزش شاهد بازرسی و تفتیش پیگیر توسط امر بالمعروف و نهي عن المنکر بوده است تا این اداره اطمینان حاصل نماید که فعالیت‌های نهاد‌های آموزشی در پیروی از این قانون ادامه می‌یابد. این تلاش‌ها شامل بررسی ظاهر کارمندان بخش آموزش و روی دست گرفتن تدابیر برای جدا سازی مردان و زنان در محل کار بوده است. در عین حال، دستور‌هایی مبنی بر حذف کتاب‌هایی ناسازگار با فقه حنفی نیز صادر گردیده است. قانون امر بالمعروف و نهي عن المنکر تأثیراتی را روی توانمندی‌های نهاد‌های گوناگون ملل متحد و مؤسسات غیردولتی ملی و بین‌المللی در امر عرضه کمک‌های بشر دوستانه نیز در پی داشته است، چنانکه سازمان‌های امداد رسانی محدودیت‌هایی را در زمینه فعالیت زنان افغان در عرصه کمک رسانی مواجه بوده اند. در حالیکه فرامین پیشین بطور کامل نافذ نگردیده اند و یا اینکه در مواردی روی استثنائات گفتگو‌هایی صورت گرفته است، نظرسنجی‌هایی که توسط گروه کاری دسترسی به امور بشری انجام شده است نشان دهنده اضطراب روزافزون میان کارمندان این عرصه می‌باشد. طوری که تقریباً نیمی از کارمندان محلی زن قادر به رفتن به دفاتر و یا ساحات کار خویش نیستند. نظرسنجی‌ها همچنان دریافته اند که حدود نیمی از سازمان‌های متاثر از

محدودیت های اعمال شده دیگر قادر به تعامل با زنان ذینفع کمک های بشری نبوده و دفاتر شان جهت حصول اطمینان در خصوص پیروی از مفاد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر مورد بازدید قرار گرفته است.

تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم تطبیق و تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر روی وضعیت اجتماعی-اقتصادی احتمالاً باعث پیچیده تر شدن بحران اقتصادی در افغانستان می گردد. مطالعات انجام شده توسط بانک جهانی نشان می دهد که ممنوعیت های اعمال شده توسط مقامات حاکم در برابر آموزش و کار زنان می تواند سالانه ۱،۴ میلیارد دلار آمریکایی^۲ به اقتصاد افغانستان آسیب برساند. این زیان احتمالاً آرام آرام اقتصاد کشور را آسیب خواهد رساند و باعث کاهش فعالیت های اقتصادی، از جمله محدودیت در فعالیت های کسب و کارهایی که خدمات عرضه می کنند، خواهد انجامید.

بخش رسانه های افغانستان که قبلاً از دشواری های چون ارباب گسترده، سانسور و خود سانسوری متاثر گردیده است، به دلیل مفاد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر با چالش های بیشتری روبرو می باشد. این چالش های شامل عدم وضاحت در مورد ممنوعیت نشر تصاویر موجودات زنده و موسیقی می شود، که در نهایت باعث آسیب فضای اطلاعات رسانی و آزادی بیان گردیده است.

تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر و نهادهایی که در راستای تطبیق و انفاذ آن ایجاد شده اند حاکی از این امر است که مقامات حاکم عملاً به تعقیب مسیری ادامه می دهند که افغانستان را از تطبیق تعهدات بین المللی آن دور می سازد. شش ماه پس از اعلام قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، زیرساخت های سازمانی، دستگاه اطلاعاتی و کارمندان موظف برای تطبیق این قانون هر یک به نوبه خویش تلاش های افغانستان را در نیل به هدف آن برای ادغام مجدد به جامعه بین المللی دشوارتر ساخته اند. در این راستا، شورای امنیت ملل متحد در قطعنامه ۲۷۷۷ مورخ ۱۷ مارچ ۲۰۲۵، بار دیگر خواست خویش از طالبان را برای "الغای بی درنگ این سیاست ها و عملکردها، از جمله دستور العمل" امر بالمعروف و نهی عن المنکر" مورد تأکید قرار داد.^۳

پس منظر سیاسی

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر رسمی ترین سندی می باشد که در برگیرنده مجموعه ای از فرامین و تصامیمی است که زندگی افغان ها را چی در سطح انفرادی و عامه طی سه و نیم سال گذشته به تدریج محدود و تحت کنترل قرار داده است. این قانون محدودیت های موجود، که در قالب فرامین و احکام وضع شده اند، را مدون ساخته و محدودیت های جدیدی را نیز به آن می افزاید.

قانون مذکور همچنان به وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم صلاحیت می دهد تا از تنفیذ این قانون نظارت به عمل آورد. وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر که در دوره نخست حاکمیت طالبان (۲۰۰۱-۱۹۹۶) نیز موجود بود، در ۷ سپتامبر ۲۰۲۱ همزمان با اعلام تشکیل «اداره سرپرست» طالبان ایجاد گردید. وزارت امر بالمعروف و

^۲ در ماه سپتامبر سال ۲۰۲۴، بانک جهانی سند تحقیقی را در مورد پالیسی ها منتشر کرد که با استفاده از معلومات موجود احتمال برگشت زنان و مردان به عرصه آموزش را ارزیابی نموده و هزینه اقتصادی ناشی از ممنوعیت آموزش دختران پس از صنف ششم را تخمین زد. این مقاله نتیجه گیری کرد که این ممنوعیت سالانه ۱.۴ میلیارد دلار آمریکایی به اقتصاد افغانستان آسیب وارد می کند. هزینه های اقتصادی احتمالی تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر احتمالاً به این هزینه خواهد افزود. برای مشاهده جزئیات بیشتر، به مقاله رفیع الدین نجام، هری آنتونی پاتریوس، و راجا بنتاوت کتان، "تعلیم نادرست زنان در افغانستان: از مزایای حقوقی تا زبان های اقتصادی"، گروه بانک جهانی، سپتامبر ۲۰۲۴، مراجعه نمایید.

^۳ در قطعنامه شماره ۲۷۷۷ شورای امنیت سازمان ملل متحد (۲۰۲۵) که ماموریت یوناما را تمدید میکند، شورای امنیت [شورای امنیت ملل متحد در قطعنامه شماره ۲۷۲۷ خویش در مورد افغانستان که در سال ۲۰۲۵ منعقد گردید "نگرانی خویش را از افزایش میزان کاهش احترام به حقوق بشر و آزادی های بنیادی، به ویژه برای زنان و دختران و عدم دسترسی برابر آنها به آموزش، اشتغال، عدالت، فرصت های اقتصادی، مشارکت کامل، برابر و معنادار در زندگی عمومی، آزادی رفت و آمد و عدم بهره از خدمات اساسی، که نبود آنها منجر به عدم دستیابی به صلح، ثبات و شکوفایی در کشور می شود، ابراز نموده و در این راستا تأکید می نماید که طالبان باید این سیاست ها و رویکرد ها، از جمله دستورالعمل "امر بالمعروف و نهی عن المنکر را بی درنگ لغو نمایند."

نهی عن المنکر در ساختمان پیشین وزارت امور زنان^۴ مستقر است و هدف اعلام شده آن اصلاح جامعه به منظور پابندی افغان ها به ارزش ها و رفتار هایی است که به دیدگاه طالبان با یک نظام خالص اسلامی سازگار باشد.

پیش از تصویب قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، مسیر تصمیم‌گیری های مقامات حاکم در مورد حقوق و فعالیت های اجتماعی و سیاسی افغان ها در زیر حاکمیت فعلی، به سمتی در حرکت بود که انطباق ایدئولوژیک بر مبنای برداشت طالبان از «نظام اصیل اسلامی» را در برابر معیار ها و موازین بین المللی و تنوع کامل مناطق و جوامع افغانستان در اولویت قرار می داد. این روند درست پس از برگشت طالبان به قدرت و نشر اعلامیه مقامات حاکم در ۲۸ سپتامبر ۲۰۲۱ مبنی بر تعلیق قانون اساسی ۲۰۰۴ و بررسی تمامی قوانین موجود به منظور مطابقت با شریعت، آغاز گردید.^۵ تا کنون، کشور فاقد قانون اساسی بوده و ابهاماتی در مورد چارچوب نظام سیاسی و حقوقی همچنان باقیست.^۶

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر بازتاب دهنده تاکید رهبر طالبان بر وحدت و اطاعت از مقامات حاکم، علمای دین و مردم، توأم با پابندی به شریعت است.^۷ این قانون روی صلاحیت های نهاد های دولتی تخت اداره مقامات حاکم متمرکز بوده و فضای محدودی را برای مخالفت یا رضایت از آن فراهم می‌سازد. این قانون با مردم افغانستان چون افراد تحت سلطه برخورد می‌نماید، نه منحیث شهروندانی با حقوق مشخص، و در عین زمان این قانون با ابهامات و روش های تفسیری نامشخص همراه بوده که اکثراً منجر به خودسری های غیرقابل پیش‌بینی در امر تطبیق آن می‌گردد.

محتوای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر (برای جزئیات بیشتر به ضمیمه مراجعه کنید)

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر به تاریخ ۱۰ جولای ۲۰۲۴ توسط رهبر طالبان تایید و توشیح گردید و به تاریخ ۲۱ اگست همین سال در جرید رسمی به نشر رسید.^۸ این قانون شامل چهار فصل و ۳۵ ماده بوده که در برگیرنده ریفرنس ها و توضیحاتی برگرفته شده از آیات قرآن، احادیث و فقه حنفی به زبان عربی می‌باشد.^۹ این قانون فقه حنفی را به‌عنوان منبع تفسیر برای تعریف تقوا و گناه معرفی کرده و چاپ نشریه ها، نمادها، اعمال و مناسبت هایی را که "غیر اسلامی" محسوب می‌شوند، ممنوع می‌سازد. این قانون وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم را به عنوان مرجع مسئول برای تطبیق آن تعیین کرده است.

قبل از توشیح و نشر این قانون^{۱۰}، بیشتر مفاد آن در سراسر کشور یا در برخی ولایات از قبل اجرایی شده بود. این موارد شامل الزامی گردیدن پوشیدن حجاب برای زنان به گونه که چهره شان در بیرون از خانه پوشیده باشد، الزامی دانستن ظاهر مردان که "اسلامی" تلقی می‌شود (مانند ریش به اندازه یک قبضه و خودداری شکل موی سر به روش های غربی) و شرکت در نماز های جماعت بود. همچنان، محدودیت‌هایی به برگزاری شماری از مناسبت ها (مانند نوروز و شب یلدا)، عدم استفاده از مواردی چون (موسیقی، تصاویر انسان و حیوان، مواد مخدر، مشروبات الکولی، صلیب و نکتایی) و انجام برخی فعالیت ها (مانند قمار، فحشا، زنا، همجنس‌گرایی، لواط و بچه‌بازی) به دلیل "غیر اسلامی" بودن آن های پیش از تصویب رسمی این قانون اعمال می‌گردید.^{۱۱} بر مبنای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، اعمال این

^۴ در ماه جولای سال ۲۰۲۴، پیش از نشر قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، یوناما گزارشی در مورد نظارت اخلاقی مقامات اداره حاکم منتشر کرد که بر مأموریت و وظایف این وزارت تمرکز داشت. این گزارش بیان می‌کند که چگونه محدودیت‌های متعدد موجود، علاوه بر محدودیت های مربوط به زنان، از جمله محدودیت ها اعمال شده به رسانه‌ها، روابط بین فردی، ظاهر اشخاص، تجلیل از مناسبت های که "غیراسلامی" عنوان شده اند و موارد دیگر، اعلام و به منصفه اجرا گذاشته شده اند. به گزارش UNAMA/OHCHR، نظارت اخلاقی مقامات اداره حاکم در افغانستان: تأثیرات بر حقوق بشر، جولای ۲۰۲۴ مراجعه کنید: <https://unama.unmissions.org/human-rights-monitoring-and-reporting>.

^۵ گزارش سرمنشی ملل متحد پیرامون "وضعیت افغانستان و پیامدهای آن برای صلح و امنیت بین المللی"، ۲۸ جنوری ۲۰۲۲، بند ۶.

^۶ گزارش سرمنشی ملل متحد پیرامون "وضعیت در افغانستان و پیامدهای آن بر صلح و امنیت بین المللی"، ۷ دسامبر ۲۰۲۲، بند ۴.

^۷ گزارش سرمنشی ملل متحد پیرامون "وضعیت در افغانستان و پیامدهای آن بر صلح و امنیت بین المللی"، ۶ دسامبر ۲۰۲۴، بند ۳.

^۸ منبع: <https://x.com/mojafghanistan/status/182622182286591037?s=46>.

^۹ این تحلیل منابع و توضیحات بخش های قانون به زبان عربی را احتوا نمی‌کند.

^{۱۰} بسیاری از این احکام و اقدامات قبلاً به تفصیل در گزارش یوناما/دفتر کمیشنر عالی حقوق بشر «نظارت اخلاقی مقامات اداره حاکم در افغانستان: تأثیرات بر حقوق بشر»، جولای ۲۰۲۴ ارائه شده است.

^{۱۱} این موارد به گونه مفصل در گزارش یوناما/OHCHR «نظارت اخلاقی مقامات رسمی در افغانستان: تأثیرات بر حقوق بشر» در ۹ جولای ۲۰۲۴ ارائه شده است که در اینجا قابل دسترس می‌باشد: https://unama.unmissions.org/sites/default/files/moral_oversight_report_english_final.pdf.

محدودیت ها و ممنوعیت ها به گونه قانون درآورده شده است و یک سلسله مجازات مشخص نیز برای عدم رعایت آن ها تعیین گردیده است. اقدامات جدیدی که در این قانون معرفی گردیده عبارت اند از:

- رانندگان نباید زنان بدون محرم را در وسایط شان انتقال کنند. این مقرر، دستور قبلی صادرشده در ۳۱ دسامبر ۲۰۲۱ را گسترش می دهد که بر اسان آن زنان ملزم اند تا هنگام سفر به مسافه بیشتر از ۷۸ کیلومتر از خانه^{۱۲} باید محرم به همراه داشته باشند.
- صدای زن به عنوان عورت تلقی می شود (به ویژه در اماکن عمومی بایست خاموش باشد). زمانی که زن "به دلیل ضرورت" از خانه بیرون می شود، ملزم به خاموشی، و پوشش چهره و بدنش است. همچنان، نگاه کردن مردان نامحرم به بدن و چهره زنان و نگاه کردن زنان بالغ به مردان نامحرم ممنوع گردیده است. در ۳ اکتوبر ۲۰۲۴، معین وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم در مصاحبه ای با بخش فارسی پی پی سی توضیح داد که این قانون صدای زنان را ممنوع نکرده، چنانکه "زمانی ضرورت ایجاب کند" مانند هنگام خرید^{۱۳}، صحبت کردن برای زنان مجاز است.
- دوستی با غیرمسلمان و کمک به آنها جایز نیست^{۱۴} و گردشگرانی مسلمان که از اماکن تفریحی و دیدنی بازدید می کنند، باید نماز جماعت را ادا کنند.^{۱۵}
- محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر و دفاتر ولایتی این وزارت مسئول نظارت بر نشرات و محتوای رسانه ای اند تا محتویات آن ها با شریعت در تضاد نبوده، مسلمانان را توهین نکرده و تصاویر موجودات زنده به دست نشر سپرده نشوند.
- قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر اختیارات گسترده ای را به محتسبین می دهد، که شامل صلاحیت بازداشت تا سه روز، تخریب دارایی متعلق به مرتکب منکرات و اجرای مجازات تعزیری می باشد. در صورتی که رفتار مورد نظر پس از مراحل تدریجی مجازات اصلاح نشود، محتسبین می توانند قضیه را به محاکم مقامات حاکم راجع سازند.

تبلیغ، تطبیق و تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر

تبلیغات توسط وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر در سطح ملی

بلافاصله پس از توشیح قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، مسولین ارشد مقامات حاکم، به ویژه وزیر امر بالمعروف و نهی عن المنکر، به چندین ولایت سفر کردند و به مردم توضیحاتی را پیرامون قانون ارائه نموده و از آنان خواستند تا به مفاد آن پایبند باشند.^{۱۶} نشست هایی با مقامات ملکی و نظامی، علمای دین و رهبران تاثیرگذار محلات برگزار گردید، در حالیکه این بازدید ها در ابتدا به ولایات شمالی افغانستان معطوف بود، جایی که احتمال می رفت مفاد سختگیرانه قانون در خصوص مسائل اجتماعی با مقاومت بیشتری مواجه شود.^{۱۷} پیام های ابلاغ شده در مناطق مختلف با هم سازگار بودند طوریکه روی لزوم اطاعت کامل همه افغان ها از احکام رهبر طالبان تاکید داشتند، درحالی که به برتری شایستگی های دینی وی در اتخاذ چنین تصمیم نیز اشاره هایی صورت گرفت. همچنان تاکید به عمل آمد که تطبیق شریعت برای مقامات اداره حاکم "خط قرمز" بوده و آن ها در برابر هیچ گونه فشار، تحریم یا انتقاد به ویژه از خارج از

^{۱۲} منبع: <https://x.com/MOPVPE1/status/1471889718207150729?s=20&t=VTuX4pPt10QEvspvgZDDFA>.

^{۱۳} منبع: <https://www.bbc.com/persian/articles/cYVxzeAyvvVo>.

^{۱۴} ماده ۲۲، بند (۲۰).

^{۱۵} ماده ۱۹، بند (۲).

^{۱۶} گزارش سرمنشی ملل متحد پیرامون "وضعیت در افغانستان و پیامد های آن بر صلح و امنیت بین المللی"، ۶ دسامبر ۲۰۲۴، بند ۶.

^{۱۷} از ۱۷ الی ۲۶ اگست سال ۲۰۲۴، وزیر امر بالمعروف و نهی عن المنکر اداره حاکم، محمد خالد حنفی، به ولایات سرپل، فاریاب، جوزجان، بلخ، سمنگان، بغلان، کندز، تخار و بدخشان (از ۷ تا ۹ سپتمبر)، به ولایات زابل، غزنی و میدان وردگ (۲۰ تا ۲۳ اکتوبر) به ولایات ننگرهار، لغمان و لوگر سفر کرد. به گزارش سرمنشی ملل متحد پیرامون "وضعیت در افغانستان و پیامدهای آن بر صلح و امنیت بین المللی"، ۶ دسامبر ۲۰۲۴، بند ۶ مراجعه کنید. همزمان یوناما گزارش های متعددی را مبنی بر ناراضیاتی از قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در ولایات جنوبی دریافت کرده است. این موارد شامل افزایش خشونت های خانوادگی و مصرف مواد مخدر، مشکلات در دسترسی به مراقبت های صحی به دلیل نیاز به محرم، افزایش ازدواج در سن خرد و مشکلات بیشتر در پیشبرد کسب و کارها و مشاغل بوده است.

کشور، تسلیم نخواهند شد. این گفتمان همچنین تاکید داشت که افغانستان تنها کشوری است که شریعت در آن به طور کلی نافذ می باشد.

از اوایل سپتامبر ۲۰۲۴، تطبیق گسترده تر این قانون در سراسر کشور به طور محسوس افزایش یافت، هرچند میزان انفاذ آن از منطقه تا منطقه متغیر بود. یوناما شاهد تلاش‌های نظامند و سازگار تر در حصه انفاذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در مقایسه با کوشش‌های جهت تنفیذ فرمان‌های قبلی بود. تنفیذ این قانون روی مردان، زنان، اقلیت‌ها و جوانان تاثیر گذاشته است و ادعاهایی صورت گرفته است که از مفاد این قانون در اماکن خصوصی، عرصه‌های عامه، فعالیت‌های اقتصادی، محیط‌های مذهبی و به خصوص در حصه شهروندان غیرسُنی سرپیچی صورت گرفته است. تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر قانون روی رسانه‌ها نیز تأثیراتی را به همراه بوده چنانکه پخش و نشر تصاویر موجودات زنده و موسیقی در برخی مناطق ممنوع اعلام گردیده است.

کمیته‌های ولایتی برای تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر بیان می‌دارد که مسئولیت تطبیق و تنفیذ این قانون از مسولیت‌های اولیه وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر اداره حاکم و محتسبین آن می باشد. علاوه بر این، رهبر طالبان به تاریخ ۲ اکتوبر دستور تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر را به تمامی والیان زیر اداره مقامات صادر نمود و خواستار تاسیس کمیته‌های ولایتی تحت رهبری والیان گردید تا مسئولیت تطبیق این قانون را عهده دار گردند.^{۱۸} چنین کمیته‌ها در حداقل ۲۸ ولایت از مجموع ۳۴ ولایت افغانستان^{۱۹} ایجاد شده است. ساختارهای بین‌وزارتی و دستیابی به محلات به منظور تطبیق این قانون نشان دهنده اهمیت آن و فلسفه عقب‌آن نظر به بینش مقامات حاکم می باشد.

بیشتر کمیته‌های ولایتی در فاصله زمانی میان ۱۸ اکتوبر و ۸ سپتمبر سال ۲۰۲۴ تاسیس شدند که رهبری آن‌ها به دوش والیان مقامات حاکم می‌باشد. در حال حاضر، صرف روسای ولایتی امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم در ولایات مانند هلمند، هرات و بادغیس رهبری این کمیته‌ها را به دوش دارند. کمیته‌ها در سطح ولایات از نظر شمار اعضا و وظایف به گونه کلی همسان اند. بیست و دو کمیته موجود دارای بین ۱۰ تا ۱۵ عضو اند که در پست‌های مختلف در ساختار ولایتی اداره حاکم مشغول به کار می‌باشند. اعضای کمیته، بر علاوه عضویت در کمیته‌های ولایتی برای تطبیق قانون، در ادارات ذیل نیز مشغول به کار اند: وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر، وزارت تحصیلات عالی، وزارت معارف، وزارت اطلاعات و فرهنگ، وزارت حج و اوقاف، ریاست عمومی نظارت و تعقیب احکام و فرامین، نهاد‌های عدلیه در سطح محلی چون محاکم استیناف، نیروهای امنیتی بخ شمول پولیس و اردو، ریاست عمومی استخبارات، شورا‌های ولایتی علما و مدارس جهادی.

تمام کمیته‌ها ماموریت همسان به دوش دارند که در گیرنده نظارت بر تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در سطح ولایات و رسیدگی به چالش‌ها در پیوند به این امر می‌باشد. برخی از کمیته‌ها نقش آموزشی را نیز در صلاحیت‌های خویش گنجانیده‌اند، در حالیکه ماموریت آن‌ها برای آگاهی دهی عامه پیرامون این قانون، از جمله از طریق علمای دین، رهبران قوم و امامان مساجد در محلات، گسترش یافته است. چندین کمیته ولایتی به یوناما اطلاع داده‌اند که در هر دو هفته یک بار جلسه برگزار می‌کنند و در هر دو ماه یک بار از کارکردهای خویش به رهبر طالبان گزارش می‌دهند.

یوناما همچنان گزارش‌هایی دریافت کرده است که کمیته‌های ولایتی امر بالمعروف و نهی عن المنکر کمیته‌های فرعی را نیز ایجاد کرده‌اند. در پروان، یک کمیته در دانشگاه این ولایت برای نظارت از تطبیق قانون در میان محصلان، استادان و کارمندان تشکیل شده است. در مرکز ولایت بغلان، شهر پلخمری، ریاست امر بالمعروف و نهی عن المنکر اداره حاکم در هر مسجد شهر یک کمیته پنج نفری را برای نظارت از تطبیق مفاد قانون، به ویژه حضور مردان در نماز جماعت،

^{۱۸} گزارش سرمنشی ملل متحد پیرامون "وضعیت در افغانستان و پیامدهای آن بر صلح و امنیت بین‌المللی"، ۶ دسامبر ۲۰۲۴، بند ۳۱.
^{۱۹} بر اساس گزارش‌های رسیده به یوناما، کمیته‌های ولایتی در سمنگان، فاریاب، ننکرهار، لغمان، کنر، فراه و غور ایجاد شده است. در برخی مناطق چنین کمیته‌ها تشکیل نشده‌اند (آگاهی در مورد کمیته‌ها هم‌رسانی شده است ولی نه روسا معرفی شده‌اند و نه کمیته تشکیل گردیده است). در هلمند کمیته‌های فرعی در سطح ولسوالی ایجاد شده است که مشابه ساختار کمیته ولایتی اند.

ایجاد کرد است. کمیته های فرعی گزارش های ماهانه را کمیته های ولایتی ارسال می کنند. در زابل، سه کمیته فرعی برای نظارت و تسهیل انفاذ قانون تشکیل شده گردیده است. کمیته های فرعی سه گانه در این ولایت به ترتیب به توسط وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر، شورای علما و ریاست عمومی نظارت و تعقیب احکام و فرامین رهبری می شوند و هر کدام مسئولیت ترویج قانون و تشویق مردم به رعایت آن را به عهده دارند.

یوناما مشاهده کرده است که والیان اداره حاکم و ریاست های ولایتی امر بالمعروف و نهی عن المنکر به عنوان بخشی از کمیته های ولایتی، نظارت اصلی از میزان تطبیق قانون را بر عهده دارند. بگونه مثال، در ولایات مشخص، والیان مقامات حاکم عملکرد ریاست های امر بالمعروف و نهی عن المنکر را کنترل می نمایند. همچنان، مشاهده شده است که در مواردی والیان اداره تعویض گردیده اند تا تلاش ها برای تطبیق قانون سخت گیرانه و یا به گونه انعطاف پذیرتر رهبری گردد.

ترکیب همگون و صلاحیت های نهادهای که برای گزارش دهی به رهبر طالبان و تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر ایجاد شده اند بصورت روشن نشان دهنده عزم رهبر طالبان برای تطبیق و تنفیذ این قانون در سراسر کشور می باشد. بر علاوه، چندین نهاد دیگر که پس از تسلط طالبان شده اند مانند شورای ولایتی علما^{۲۰}، و دفاتر نظارت و تعقیب احکام و فرامین^{۲۱}، کمیته های ولایتی موظف نیز از تطبیق این قانون نظارت به عمل می آورد.

سه هزار و سه صد (۳۳۰۰) محتسب امر بالمعروف و نهی عن المنکر در ۲۸ ولایت: تنفیذ قانون از راه های چون آگاهی دهی، نظارت بر تطبیق قانون، بازداشت و ارتباط های مردمی

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر صلاحیت های گسترده ای را به محتسبین وزارت بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم تفویض نموده است. بر مبنای معلومات جمع آوری شده توسط یوناما، در حدود ۳۳۰۰ محتسب مرد در ۲۸ ولایت از جمع ۳۴ ولایت در سطح کشور استخدام گردیده اند^{۲۲}، که به طور اوسط در هر ولایت ۱۱۸ محتسب مستقر اند. این رقم بر اساس وسعت ولایات، نفوس و شمار ولسوالی ها متغیر می باشد. به گونه مثال، در ولایات پکتیا و پکتیکا به ترتیب ۱۴ محتسب مرد، در حالیکه در ولایت کابل تقریباً ۵۴۰ محتسب موجود اند.

مشاهدات یوناما نشان می دهد که محتسبین زن تنها در مرکز ولایت بغلان فعالیت دارند. در سایر ولایات، یا هیچ زنی به عنوان محتسب استخدام نشده است، یا یوناما نتوانسته است اطلاعات مربوط را جمع آوری نماید. در برخی مناطق (مانند لغمان و کتر) اشخاص رابط قصد برای استخدام محتسبین زن را تایید نموده اند و گزارش شده است که داوطلبان زن عمدتاً محصلان و معلمان مدرسه های دینی محلی یا کارکنان پولیس زن، تلاش ها در سطح محل برای تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن منکر در ولایاتی (مانند هرات و فراه) را حمایت می نمایند. در قندهار و ننگرهار گزارش ها حاکی از این است که ریاست های امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم به طور غیررسمی به زنان پول می پردازند تا از تطبیق قانون نظارت به عمل آورده و از رعایت آن گزارش دهند.

^{۲۰} اولین شوراهای ولایتی علما در دسامبر ۲۰۲۱ ایجاد شدند. این روند در ۱۲ دسبر ۲۰۲۱ از قندهار آغاز یافت و سپس چنین شوراها به تاریخ ۱۵ دسامبر ۲۰۲۱ در زابل، نیمروز و هلمند نیز تاسیس گردیدند. ولایات بامیان و دایکندی آخرین ولایاتی بودند که در آن ها شورای ولایتی علما به تاریخ ۱۷ سپتامبر ۲۰۲۳ ایجاد گردید.

^{۲۱} در مارچ ۲۰۲۳، اداره لوی سارنوالی اداره حاکم به ریاست عالی نظارت و تعقیب احکام و فرامین تغییر نام داد. ^{۲۲} از آغاز ماه جنوری ۲۰۲۵.

آموزش محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر

ماده نهم قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر شرایط لازم برای را برای استخدام محتسب توضیح می‌نماید که شامل ایمان به اسلام، آگاهی از احکام شریعت، برخورداری از تقوا، صداقت، مهربانی و شکیبایی، التزام شخصی به تقوا و پرهیز از گناه می‌باشد.^{۲۳} در بیشتر مناطقی که محتسبین استخدام شده‌اند، ریاست‌های ولایتی امر بالمعروف و نهی عن المنکر جلسات آموزشی ویژه‌ای را برگزار نموده‌اند و در برخی موارد، اعضای شورای علما نیز در آن حضور یافته‌اند. به گونه مثال، در ماه دسامبر ۲۰۲۴، وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر دور آموزشی سه ماهه را در مورد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر برای محتسبین در شهر کابل برگزار کرد.^{۲۴}

نظارت از رعایت قانون

محتسبین موظف به آگاهی دهی در مورد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر و انفاذ مفاد آن از طریق نظارت‌اند. یوناما مشاهده کرده است که تلاش‌ها برای افزایش آگاهی و نظارت بر تطبیق این قانون از طریق بازدیدهای منظم از تاسیسات مختلف، از جمله ادارات مقامات حاکم، سازمان‌های غیر دولتی، موسسات آموزشی، مراکز صحتی، بازارها، مساجد، سالون‌های عروسی، رستوران‌ها، پارک‌ها و میدان‌های ورزشی انجام می‌شود. بعضاً اعلامیه‌هایی در مورد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر توسط محتسبین یا امامان مساجد و بزرگان محل در نمازهای جماعت یا گرد همایی‌ها ابلاغ می‌شود.

محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر همچنان به بازدید از ایست‌های بازرسی امنیتی در دروازه‌های شهرها، امتداد جاده‌های اصلی و گشت زنی در خیابان‌ها پرداخته‌اند و ظاهر افراد را بررسی نموده و از عدم پخش موسیقی داخل وسایل نقلیه، وجود محتویات "غیراخلاقی" در تیلیفون‌های همراه و سایر تخلفات در برابر قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر اطمینان حاصل نموده‌اند. در شماری از مناطق، مانند ولایت ارزگان، مشاهده شده است که محتسبین بازدیدهای منظم را از مراکز صحتی انجام می‌دهند تا اطمینان حاصل کنند که آیا مردان و زنان در محیط کاری جداگانه مصروف کار‌اند، به دستور العمل‌های الزامی در خصوص عیار ساختن ظاهر خویش بر مبنای قانون پابند‌اند و اینکه کارمندان زن و بیماران زن توسط محرم همراهی می‌شوند.

از اول تا ۲۹ ماه مارچ ۲۰۲۵، محتسبین وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر تدابیر مشخصی را در ارتباط به ماه رمضان تطبیق کردند. میزان نظارت از این تدابیر و تطبیق آن در ولایات متفاوت بوده است. محتسبین به گونه منظم مردم را – چه به صورت انفرادی و چه از طریق بلندگو در اماکن عمومی – به ادای نمازهای جماعت، به ویژه نماز تراویح تشویق نمودند. آنان عالمان محلی را موظف ساختند تا افرادی را که از حضور در نمازهای جماعت خودداری می‌کردند شناسایی نمایند. همچنان به صاحبان کسب و کارها دستور دادند تا دوکان‌های شان را در اوقات نماز ببندند و به رستوران‌ها دستور داده شد تا در جریان ساعاتی که روزه باید مراعات شود از پخت و پز و عرضه غذا خودداری ورزند. در برخی موارد، محتسبین افرادی را که در نمازهای جماعت در مساجد شرکت نکردند یا فعالیت تجارتنی شان را در هنگام نماز متوقف نداشتند، به گونه خود سرانه بازداشت و با برخی برخورد نادرست نمودند.

^{۲۳} در صورتی که شخص مطابق به ماده ۹ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر دارای صفات ذیل باشد می‌تواند به عنوان محتسب استخدام گردد:
(۱) شخصی که دارای صفات ذیل باشد به عنوان محتسب منصوب شده می‌تواند:

۱. اسلام
۲. توانمند باشد (عاقل و بالغ باشد)،
۳. احکام شرعی را که بر مبنای آن حکم یا منع می‌کند، بداند،
۴. یقین داشته باشد که تغییر از منکرات موجب رفع آن و حکم به تقوا موجب تأییرات خوب میشود،
۵. صالح باشد،
۶. قادر به تبلیغ و منع باشد.

(۲) شخصی که دارای صفات و شرایط ذیل باشد به عنوان محتسب تعیین شده می‌تواند:

۱. شخص باید تقوا داشته باشد و از منکرات دوری کند،
۲. باید صادق باشد (کارهایی را که انجام میدهد به نفع یا کسب احترام به خودش نباشد یا ریاکار نباشد)،
۳. مهربان باشد،
۴. صبور باشد.

^{۲۴} منبع: <https://x.com/MOPVPE1/status/1818244529503108411>

بازداشت ها

بر اساس ماده های ۲۴ و ۲۵ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، محتسبین صلاحیت دارند تا مجازات گوناگون را به طور اختیاری برای انفاذ این قانون تعیین کنند. محتسبین می توانند به افرادی که متهم به نقض مواد قانون می گردند مشوره و رهنمایی فراهم نمایند، اموال شان (مانند آلات موسیقی) را تخریب کنند یا آن ها را به مدت حد اکثر سه روز بازداشت کنند. همچنان در صورتیکه تخلف پس از اعمال مجازات اصلاح نگردد، محتسبین قضیه را به محکمه اداره حاکم ارجاع می نمایند. یوناما مشاهده کرده است که محتسبین به طور منظم در بسیاری از ولایات به مردم مشوره و رهنمایی هایی در مورد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر ارائه داده اند.

یوناما همچنان مواردی را مستند کرده است که در آن محتسبین افراد را به طور خودسرانه به دلیل تخلف از قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر بازداشت کرده اند. یوناما مشاهده کرده است که در شش ماه اول تطبیق این قانون^{۲۵}، بیش از نیمی از بازداشت های خودسرانه به ظاهر مردان پیوند داشته است؛ که در این موارد مردان طول ریش یا شکل موی مطابق به دستورالعمل ها را نداشته اند، و یا سلمان ها به اصلاح ریش یا کوتاهی موی سر مشتریان به گونه غیر مجاز مبادرت ورزیده اند.

دلایل دیگر برای بازداشت ها شامل عدم حضور در نماز جماعت و انجام فعالیت های ممنوعه بر مبنای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، چون پخش موسیقی، تصویر و یا فلمبرداری بوده است. در بیشتر موارد مشاهده شده است که افراد در مکان هایی که مربوط دفاتر و یا کانتینر های موجود در تاسیسات ریاست های امر بالمعروف و نهی عن المنکر (که منحیث دفاتر ضمیموی استفاده میشوند) زندانی گردیده اند و بین چندین ساعت تا سه روز در آنجا نگهداری شده اند. در بعضی موارد افراد در توقیف خانه ها و زندان های مربوط به پولیس نیز نگهداری شده اند.

در ولسوالی ها، افرادی که متهم به نقض این قانون بوده اند، در مراکز اداری مجاور ساختمان ولسوالی ها که با سایر نهاد های مقامات حاکم مانند پولیس و ریاست عمومی استخبارات به طور مشترک استفاده میشوند، نگهداری شده اند. گاهی اوقات افراد توسط محتسبین در ایست های بازرسی نیز نگهداری شده اند. بعضی این ایست ها سیار، در حالیکه شماری دیگر آنان دارای ساختمان دایمی بوده اند. در بعضی موارد، مشاهده شده است که محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر از توقیف خانه ها برای بازداشت افراد تا سه روز استفاده کرده اند.^{۲۶}

فعالیت های تبلیغاتی برای تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر

بر اساس اطلاعات دریافت شده توسط یوناما، مقامات وابسته به امر بالمعروف و نهی عن المنکر به طور منظم فعالیت های تبلیغاتی را پیرامون قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در مراکز ولایات و شماری از ولسوالی های کوچکتر، از جمله در ولایاتی که هنوز کمیته ها در آن ایجاد نشده است، انجام داده اند. این فعالیت ها روی آگاهی دهی به مسئولین محلی مقامات حاکم در باره مفاد قانون متمرکز بوده است (به طور مثال، در دایکندی، والی مقامات حاکم جلسات روزانه نیم ساعته را برای کارکنان اداره محلی برگزار کرده است). این تلاش ها جهت آگاهی باشندگان محلات و صاحبان کسب و کار از مفاد قانون نیز صورت گرفته است. در برخی موارد، مقامات ریاست های ولایتی امر بالمعروف و نهی عن المنکر سخنرانی هایی را برای خطبه نماز تهیه نموده، اطلاعیه ها را به دوکان ها (اغلب به سلمانی ها پیش از تصویب قانون نیز هدف قرار گرفته بودند) توزیع، به رسانه ها و خبرنگاران توصیه هایی ارائه و از سالون های عروسی و سایر اماکن بازدید کرده اند.

در برخی ولایات، از جمله پروان، بغلان، فراه و هلمند، کارزار های ویژه برگزار شده است که عمدتاً شامل برنامه های «مسجد به مسجد» و بازدید از سلمانی ها، تالار های عروسی، دانشگاه ها، مکاتب و رسانه ها بوده است. در این کارزارها

^{۲۵} یوناما بازداشت های خودسرانه در پیوند به قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر را از زمان نشر این قانون در ۲۱ اگست ۲۰۲۴ الی ۲۲ جنوری ۲۰۲۵ ثبت کرده است.

^{۲۶} ماده ۲۴ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر.

بر مفاد قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر و شریعت تمرکز و همچنان روی جدا سازی زنان و مردان، ظاهر مردان (لباس سنتی و ریش) و زنان (داشتن حجاب و محرم) در مکان های عامه نیز تاکید ویژه صورت گرفته است.

روش که به آن ترجیح داده می شود شامل راه اندازی کارزار های آگاهی دهی و همچنان حضور کارکنان ریاست های ولایتی امر بالمعروف و نهی عن المنکر در گردهمایی های مساجد در محلات و جلسات غیر رسمی است که اغلب گروه های مشخصی مانند کارمندان مقامات حاکم، صاحبان کسب و کار ها و شاگردان را هدف قرار می دهد. علاوه بر این، از تابلو های تبلیغاتی و اطلاعیه ها در بازار های محلی و همچنان از توزیع رساله های مذهبی و نشر پیام های رادیویی نیز استفاده صورت گرفته است.

انفاد خودسرانه مفاد قانون توسط باشندگان محلات و اعضای خانواده ها - منبعی برای نظم خودی

پیش از نشر قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، بسیاری از احکام آن به صورت شفاهی صادر شده بود ولی از قاطعیت لازم برخوردار نبودند. عدم قاطعیت همچنان در برخی از مفاد این قانون هنوز هم پا برجاست، زیرا متن آن به گونه ای مبهم تنظیم شده که امکان تفسیر های گوناگون را بویژه در نحوه تطبیق و تنفیذ قانون توسط مقامات حاکم فراهم می سازد.

اندیشه و درک نافذین قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر و مسئولیت های آنان نیز گسترش یافته است. یوناما مشاهده کرده که تنفیذ محدودیت ها در برابر زنان و دختران، علاوه بر مقامات حاکم، به طور فزاینده ای به باشندگان محلات و خانواده ها نیز گسترش یافته و بر محدودیت های قبلی افزوده شده است. به گونه مثال، در فرمان سال ۲۰۲۲ در مورد حجاب^{۲۷} آمده است که در صورت عدم رعایت حجاب اسلامی توسط زنان، یکی از اعضای مرد خانواده آنان مجازات خواهد شد. به گونه ای مشابه، آزادی افراد از بازداشت مستلزم ارائه تضمین از سوی اعضای خانواده یا بزرگان محل مبنی بر رعایت رفتار مناسب در آینده می باشد. این امر نشان می دهد که خانواده ها و باشندگان محلات تشویق می شوند تا اطمینان حاصل نمایند که هیچ یک از اعضای آنان مرتکب تخلف نگردند.

بر اساس نظرسنجی های سه ماهه نهاد ملل در امور زنان، در جریان ماه های آگست تا اکتوبر ۲۰۲۴، میزان انفاد محدودیت ها توسط اعضای مرد خانواده ها از ۲۲ به ۴۴ درصد افزایش یافته است. همچنان، پاسخ دهندگان به نظرسنجی مذکور اظهار داشتند که میزان تنفیذ این محدودیت ها توسط علمای دین از ۲۶ به ۴۵ درصد و توسط بزرگان محلات از ۱۸ به ۳۳ درصد افزایش داشته است. با توجه به این آمار، انتظار می تواند رفت که ادامه انفاد این قانون ممکن است به تغییر در روابط اجتماعی و خانوادگی منجر شود و اجرای هنجارهای محدودکننده را درون خانواده ها و محلات تقویت کند. این تغییر باعث می شود که بار تطبیق این محدودیت ها به اعضای خانواده و محلات منتقل یابد. این تغییر ممکن است به مرور زمان به خطر عادی شدن روال محدودیت ها بینجامد^{۲۸}.

مشاهده می شود که اجرای خودسرانه قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر باعث گردیده است که بسیاری از افغان ها رفتار شخصی و حرفه ای خود و خانواده های شان را مطابق با احکام این قانون تنظیم نمایند.

^{۲۷} منبع: <https://mopvpe.gov.af/sites/default/files/۲۰۲۲-۰۸/%D۸%AD%D۸%AC%D۸%AV%D۸%AA.pdf>

^{۲۸} بین ۱۳ تا ۲۳ اکتوبر ۲۰۲۴، UN Women، IOM و یوناما مشاوره های گروهی حضوری و مجازی را در سراسر افغانستان انجام دادند و به ۷۷۴ زن در ۳۴ ولایت و ۷۶ مرد در ۱۲ ولایت دسترسی پیدا کردند. پاسخ دهندگان از طریق روش هدفمند و به گونه تدریجی انتخاب شدند تا خطر های امنیتی در برابر آنان کاهش یابد و بحث های آزاد در مورد مسائل حساس تسهیل شود. این بحث ها پیرامون اجرای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر که در ۲۱ آگست ۲۰۲۴ منتشر شد، انجام یافت. برخلاف مشاوره های سه ماهه قبلی، این مشاوره ها تقریباً به گونه انحصاری بر روی بحث های کیفی عمیق تمرکز داشتند و بر خلاف روش های ترکیبی کمی و کیفی، تنها بر روش های کیفی متمرکز بودند.

پیامد های قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر

تأثیرات آن روی فعالیت های امور بشری

مشارکت زنان افغان در عرضه کمک های بشردوستانه و تامین نیازهای اساسی انسانی قبلاً از ناحیه ممنوعیت های صادر شده از سوی اداره حاکم در دسامبر ۲۰۲۲ متأثر گردیده بود که بر مبنای آن زنان افغان از کار در موسسات غیر دولتی ملی و بین‌المللی باز داشته شده اند و این ممنوعیت در اپریل سال ۲۰۲۳ به زنان افغان شاغل در نهاد ها ملل متحد نیز گسترش یافت. همان گونه که در گزارش های دیگر اشاره شده است، راه حل ها برای مقابله با این محدودیت ها شناسایی گردید و ترتیباتی در سطح محلات روی دست گرفته شد تا زنان افغان را قادر سازد به وظایف خویش در عرصه فوق ادامه دهند، یا اینکه این محدودیت ها همیشه به طور سختگیرانه اعمال نگردند.

پس از صدور این قانون، گروه های کاری «جنسیت در اقدام بشردوستانه» و «دسترسی بشردوستانه» تلاش کردند تا دریابند که آیا این قانون تأثیر اضافی بر توانایی های زنان افغان در ادامه فعالیت های بشردوستانه و یا تامین نیاز های اساسی انسانی داشته است یا خیر، و آیا اینکه کارمندان زن افغان در عرصه امور بشری با موانع خاص و جدید، مانند منع رانندگان تاکسی از ارائه خدمات به زنان بدون محرم یا اختیارات وسیع محتسبین امر بالمعروف و نهی عن منکر روبرو شده اند یا خیر.

گروه های کاری «جنسیت در اقدام بشردوستانه» و «دسترسی بشردوستانه» روند های عملیاتی را از زمان اعلام ممنوعیت زنان از کار در موسسات غیردولتی ملی و بین‌المللی، که در دسامبر ۲۰۲۲، اعلام گردید، پیگیری کرده اند. پرسش های اضافی در باره تأثیر قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در نظر سنجی های انجام شده در سپتمبر و دسامبر ۲۰۲۴ گنجانیده شد. مقایسه معلومات این نظرسنجی ها نشان دهنده افزایش کلی در انفاذ فرامین، مانند الزامی بودن محرم است، که تأثیر منفی بر توانایی زنان افغان برای مشارکت بدون خطر، معنادار و جامع در خدماتی وابسته به پاسخ دهی به نیازمندی های بشردوستانه در پی داشته است.

- ۵۴ درصد از سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند نگرانی کارمندان در مورد جابجایی و نحوه لباس را ذکر کردند که ۱۸ درصد بیشتر از نظرسنجی انجام شده در ماه سپتمبر ۲۰۲۴ بود.
- ۴۶ سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند گزارش دادند که زنان افغان دیگر قادر به حضور در دفاتر نیستند، که این امر نشان دهنده افزایش ۲۵ درصدی نسبت به نظرسنجی ماه سپتمبر ۲۰۲۴ است.
- ۴۳ درصد سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند گزارش دادند که زنان دیگر نمی توانند به ساحات کاری بیرون از دفتر بروند، در حالیکه این میزان در نظرسنجی ماه سپتامبر به ۲۰ درصد می رسید.
- ۴۶ درصد از سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند گزارش دادند که کارمندان امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم به دفاتر شان سر زدند تا از تطبیق قانون اطمینان حاصل نمایند.
- ۴۹ درصد از سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند اظهار داشتند که دیگر نمی توانند با زنان افغان نشست برگزار کنند.
- ۲۶ درصد از سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند اشاره کردند که گاهی از سوی مردان و باشندگان محلی که خود به اعمال قانون می پردازند، آزار و اذیت شده اند، که ۱۰ درصد افزایش را در موارد مشابه در ماه سپتمبر نشان داد.
- ۶۰ درصد از سازمان هایی که به پرسش های نظرسنجی ماه دسامبر ۲۰۲۴ پاسخ دادند اظهار کردند که دیگر نمی توانند موافقه افراد ذینفع خدمات بشری برای تصویر برداری از آنان دریافت نمایند.

تأثیر اجتماعی - اقتصادی قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر روی بخش های مشخص

یوناما مشاهده کرده است که تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر تأثیرات اقتصادی و اجتماعی مستقیم و غیرمستقیم را به مردم، محلات و کشور در پی داشته است.

نمونه‌هایی از تأثیرات مستقیم این قانون در برگیرنده تعلیق یا محدودیت فعالیت های کسب و کارهایی باشد که فعالیت های شان در تناقض به قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر پنداشته شده است. این تأثیرات شامل اصلاح موی سر و ریش توسط سلمان ها که با ظوابط قانون مغایرت دارد یا رانندگان تاکسی که دیگر نمی‌توانند زنان را بدون حضور محرم انتقال دهند، می‌گردد. گزارش‌ها حاکی است که کسب و کارهای کوچک و متوسط تحت رهبری زنان با خطر مستمر تعطیلی روبرو اند، زیرا به دلیل ممانعت از اشتغال کارمندان زن و تصمیم به اجتناب از تعامل با محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر، فعالیت های شان مختل می‌گردد.

یوناما مشاهده کرده است که پیامد های غیر مستقیم این قانون شامل گزارش‌هایی است که نشان می‌دهد برخی افراد به دلیل ترس از بازداشت و آزار توسط محتسبین امر بالمعروف و نهی عن المنکر ترجیح می‌دهند در منزل باقی بمانند که در نتیجه مشارکت آن ها در فعالیت های اقتصادی و محلی متوقف شده است. علاوه بر این، افرادی که از توان مالی برخوردار اند، به دلیل نگرانی از بازداشت یا فشارهای احتمالی، کشور را ترک کرده و یا اعضای خانواده خود را به خارج از کشور منتقل کرده اند. قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر تأثیرات اجتماعی-اقتصادی ناشی از ممنوعیت آموزش دختران بالاتر از صنف ششم را که در ماه مارچ ۲۰۲۲، اعلام گردید، بیشتر تشدید کرده است. یوناما گزارش‌های متعددی دریافت کرده است که نشان می‌دهد خانواده‌های افغان به دلیل ممنوعیت آموزش دختران، فرزندان خود را به خارج از کشور می‌فرستند. این روند می‌تواند به خروج قابل ملاحظه منابع مالی از افغانستان منجر شود، در حالیکه این منابع در شرایط دیگر می‌تواند در داخل کشور هزینه گردند. به عنوان نمونه، یوناما گزارشی دریافت کرده است که بر اساس آن، ۵۰۰ مالک کسب و کار در شهر های بزرگ هر ماه بین ۱۰,۰۰۰ تا ۱۵,۰۰۰ دالر آمریکایی را به خانواده های شان که خارج از افغانستان اقامت دارند ارسال می‌کنند تا دختران شان بتوانند به آموزش فراتر از صنف ششم ادامه دهند. روند انتقال سرمایه مبالغ قابل توجهی را از چرخه اقتصادی شهرها و افغانستان بیرون کرده است.

تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر احتمالاً در کوتاه مدت و بلند مدت افزایش خواهد یافت. به گونه مثال، مطالعه انجام شده توسط بانک جهانی تخمین کرده است که ممنوعیت آموزش دختران و زنان بالاتر از صنف ششم سالانه ۱.۴ میلیارد دالر امریکایی^{۲۹} به اقتصاد افغانستان زیان وارد میکند. این ضرر ممکن است علاوه بر کاهش فعالیت های اقتصادی ناشی از محدودیت های اعمال شده، آسیب های گسترده را روی خدمات مختلف در نظام اقتصادی در پی داشته باشد.

یوناما گزارش‌هایی دریافت کرده است که بخش های تجاری ملی و بین المللی به دلیل عدم اطمینان و یا نگرانی از ناحیه اعتبار و شهرت شان، میزان سرمایه‌گذاری در بخش های مختلف افغانستان را کاهش داده اند یا در امر سرمایه‌گذاری متردد اند. بر مبنای اطلاعات دریافتی، سرمایه‌گذاران مطرح از راه اندازی و یا تطبیق پروژه ها در افغانستان خودداری کرده اند، زیرا به نظر آنان اقتصاد کشور به دلیل تأثیرات منفی قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر احتمالاً بقا نخواهد داشت، یا پروژه های مورد نظر شان به منصفه اجرا قرار نخواهد گرفت (به گونه مثال، پروژه‌هایی که متکی به فعالیت زنان اند). از دید این سرمایه‌گذاران به دلیل عدم تطابق فعالیت های شان با معیار های بین المللی و عدم پذیرش فرآورده های شان توسط مشتریان شان، به اعتبار شان لطمه وارد خواهد گردید. به یوناما گزارش شده است که تدوین و تطبیق خودسرانه قوانین توسط مقامات حاکم، که نمونه بارز آن قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر است، منتج به خطرات سیاسی در فضای کنونی و بلاتکلیفی در عرصه تجاری در کشور گردیده است.

^{۲۹} در ماه سپتمبر سال ۲۰۲۴، بانک جهانی سند تحقیقی را در مورد پالیسی‌ها منتشر کرد که با استفاده از معلومات موجود احتمال برگشت زنان و مردان به عرصه آموزش را ارزیابی نموده و هزینه اقتصادی ناشی از ممنوعیت آموزش دختران پس از صنف ششم را تخمین زد. این مقاله نتیجه‌گیری کرد که این ممنوعیت سالانه ۱.۴ میلیارد دالر امریکایی به اقتصاد افغانستان آسیب وارد می‌کند. هزینه‌های اقتصادی احتمالی تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر احتمالاً به این هزینه خواهد افزود. برای مشاهده جزئیات بیشتر، به مقاله رفیع‌الدین نجام، هری آنتونی پاترینوس، و راجا بنتاوت کتان، "تعلیم نادرست زنان در افغانستان: از مزایای حقوقی تا زیان های اقتصادی"، گروه بانک جهانی، سپتامبر ۲۰۲۴، مراجعه نمایید.

با واگذاری ارزیابی های مفصل پیرامون چگونگی تاثیر تطبیق قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر روی اقتصاد بزرگ افغانستان، در اینجا به مشاهدات عمومی در مورد اینکه این قانون به چی نحوی بر بخش های اقتصاد کوچک افغانستان تاثیر گذاشته است پرداخته می شود.

تأثیر روی بخش صحت

دسترسى زنان به خدمات صحى و ساىر خدمات عامه كه پيش از اين نيز به شدت تحت تأثير احكام و تصميمات قبلى قرار داشت، اکنون بيشتر تحت تأثير قانون امر بالمعروف و نهى عن المنكر قرار گرفته است. ماده ۲۰ (۵) اين قانون به رانندگان دستور مى دهد كه از حمل و نقل زنان بدون محرم خوددارى ورزند و سفر زنان به تنهائى با وسايط نقليه حتى براى مسافه هاى کوتاه را نيز منع قرار داده است. يوناما بسيارى از موارد را مستندسازى نموده است كه رانندگان از ارائه خدمات به زنان بدون محرم از جمله انتقال آنان به كلينيك ها و شفاخانه ها ابا ورزيده اند.

به عنوان مثال، در ولايت قندهار، وزارت صحت عامه مقامات حاكم مكتوبى را به تاريخ (۱ سپتامبر ۲۰۲۴) صادر كرد كه در آن به كارمندان زن شفاخانه هاى دولتى دستور داده شد تا هنگام رفت و آمد به محل كار با خود محرم داشته باشند. برخى از كاركنان صحى زن به يوناما اطلاع دادند كه به دليل نبود محرم، در ادامه فعاليت هاى شان با مشكلاتى مواجه شده اند. در ولايت هلمند، مكتوب مشابهى براى شفاخانه اى كه تحت اداره يك موسسه غير دولتى بين المللى قرار داشت، صادر شد كه در يك بند اضافى آن آمده است كه زنان بيمار براى ورود به شفاخانه بايد با خود محرم داشته باشند. گزارش هاى مشابهى از بخش هاى از ولايت هاى غور و قندهار نيز دريافت شده است كه از زنان بيمار خواسته شده است تا هنگام ورود به شفاخانه بايد با محرم همراهى كردند.

قانون امر بالمعروف و نهى عن المنكر با مداخله در ارائه خدمات صحى موجب شده است كه محتسبين وزارت امر بالمعروف و نهى عن المنكر مقامات حاكم به طور منظم از شفاخانه ها و مراكز صحى بازديد نموده و از تطبيق اين قانون بررسى انجام دهند. اين امر شامل نحوه شكل موى مردان و طول ريش آن ها، رعايت زنان از حجاب و تفكيك محل كار مردان و زنان مى شود. يوناما گزارش هاى را دريافت كرده است كه نشان مى دهد محتسبين وزارت امر بالمعروف و نهى عن المنكر به طور منظم از كارمندان صحى زن پرسش هاى را مطرح مى كنند. يوناما مشاهده كرده است كه اين اقدامات فشار بيشترى روى مراكز و كادر هاى صحى وارد مى آورد و عرضه خدمات صحى، به ويژه به زنان را دشوارتر مى سازد.

تأثير روی آموزش – انفاذ قانون امر بالمعروف و نهى عن المنكر توسط محتسبين و منع آموزش دختران

بخش آموزش به طور قابل توجهى از يك سلسله ممنوعيت ها متاثر گرديده است، طوريكه از ماه سپتامبر ۲۰۲۱ به اينسو تاثيراتى را روى زنان و دختران در پى داشته است و همچنان شماری مدارس دينى افزايش يافته است. مقامات حاكم اين ممنوعيت ها را به گونه رسمى «تعليق» عنوان كرده اند و شرايط يا زمان بندى مشخصى را براى لغو آن ها ارائه نكرده اند. در ۲۳ مارچ ۲۰۲۲، وزارت معارف طى فرمانى آموزش دختران بالاتر از صنف ششم را به تعليق درآورد و تعطيلى مكاتب دخترانه بالاتر از صنف ششم را كه از سپتامبر ۲۰۲۱ تعميل گرديده بود، به طور رسمى تايبيد كرد. به تاريخ ۲۰ دسمبر ۲۰۲۲، وزارت تحصيلات عالى مقامات حاكم فرمانى را صادر كرد كه بر اساس آن مشاركت زنان در روند تحصيلات عالى تا اطلاع ثانوى به حاتا تعليق در آورده شد. در ۲ دسمبر ۲۰۲۴، زنان از حضور در فراگيرى آموزش در موسسات صحى و نيمه حرفه اى نيز منع شدند.

كارمندان وزارت امر بالمعروف و نهى عن المنكر مقامات حاكم به گونه نظم از نهاد هاى آموزشى، از جمله مدارس دينى، بازديد مى كنند و از تطبيق فرمان ها و قانون امر بالمعروف و نهى عن المنكر نظارت به عمل مى آورند. يوناما گزارش هاى را دريافت كرده است كه نشان مى دهد كه محتسبين در حين بازديد چنين ها به معلمان مرد توصيه كرده اند تا ظاهر خود را مطابق با قانون امر بالمعروف و نهى عن المنكر عيار سازند (مانند ريش به طول يك قبضه، پوشاك سئى و شكل موى خاص) و به معلمان زن توصيه كرده اند تا حجاب «مناسب» به تن داشته باشند. همچنان گزارش شده است كه بازرسان موظف به تطبيق ممنوعيت آموزش دختران بالاتر صنف ششم از مكاتب و همچنان شاگردان دختر كه جئه بزرگتر نسبت

به سن شان دارند نظارت به عمل آورده اند و تاکید داشته اند تا صنف ها و دفاتر معلمان و کارمندان زن و مرد باید جدا شوند. مشاهدات یوناما حاکی از اینست که در برخی موارد، این قانون به طور خودسرانه تطبیق گردیده است. به گونه مثال، به شاگردان دختر در مکاتب هدایت داده شده است تا دستکش بپوشند (امری که بر مبنای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر الزامی نیست).

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر مذهب حنفی را به عنوان منبع برای تفسیر تقوا و معصیت معرفی کرده است و انتشار کتاب‌ها، نمادها، رفتارها و برگزاری مناسبت‌هایی که «غیر اسلامی» تلقی می‌شوند را ممنوع گردانیده است. در ۹ سپتامبر ۲۰۲۴، وزیر معارف مقامات حاکم به ادارات ولایتی دستور داد تا کتاب‌هایی را که با مذهب حنفی در مغایرت اند از موسسات آموزشی حذف نمایند. همچنان گزارش‌هایی وجود دارد که ادارات وابسته به وزارت اطلاعات و فرهنگ مقامات حاکم به ناشران دستور داده اند تا از چاپ و فروش کتاب‌های ممنوعه خودداری کنند. کتاب‌ها در مورد باورهای سلفی و شیعه، سیاست، تحریک تحفظ پشتون، برخی رومان‌ها و کتاب‌های مربوط به هنر و شعر شامل این ممنوعیت اند. این ادارات همچنان به ضبط کتاب‌های ممنوعه از کتابخانه‌ها و کتاب‌فروشی‌ها ادامه داده اند.

تأثیرات بر کسب و کارهای متعلق به زنان

در ماه نوامبر سال ۲۰۲۴، برنامه انکشافی ملل متحد (UNDP) در افغانستان نظرسنجی را از ۶۱۰ واحد کسب و کار کوچک، متوسط و خرد در سراسر کشور انجام داد تا تأثیرات قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر را روی فعالیت‌های شان، به ویژه واحد‌های متعلق به زنان بررسی نماید.^{۲۰} این نظرسنجی در ۲۹ ولایت در هشت منطقه افغانستان انجام شد که ۸۳ درصد پاسخ‌دهندگان مالکان زن کسب و کارها و ۱۷ درصد آن مردان بودند. بر مبنای این نظرسنجی، ۷۴ درصد این کسب و کارها زنان را به کار گماشته بودند (که شامل کسب و کارهایی بود که زنان به طور انفرادی راه اندازی کرده اند). آگاهی از این قانون در میان صاحبان کسب و کارها در سطح بالایی قرار داشت، طوریکه ۷۱ درصد آن‌ها اظهار داشتند که از قانون آگاهی داشتند. صرف ۱۹ درصد آنان خاطر نشان ساختند که از روند ثبت شکایت در مورد نقض و یا سوء استفاده از این قانون واقف اند.

سی درصد صاحبان کسب و کارها گزارش دادند که محتسبان وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر از مکان فعالیت آنان باز دید کرده اند و اینکه محتسبین بیشتر علاقمند به رعایت زنان از محدودیت‌های وضع شده روی پوشش آنان بوده اند. علاوه بر رعایت پوشش زنان و ظاهر شان، مقامات مربوطه از تفکیک محل کار مردان و زنان و همچنان از تعامل مبتنی بر جنسیت میان مشتریان و عرضه‌کنندگان نظارت به عمل آورده اند. ظاهر مردان نیز تحت نظارت قرار گرفت و به آنان توصیه شد تا از اصلاح ریش خویش پرهیز نمایند. محتسبین همچنین به مالکان کسب و کارها توصیه نمودند تا نماز را به طور منظم ادا نموده و از گوش دادن به موسیقی خودداری نمایند.

تقریباً نیمی از مالکان کسب و کارها (۴۹ درصد) گزارش دادند که قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر منجر به محدودیت در فرصت‌های بازاریابی برای شان گردیده است. این مسئله به‌طور مستقیم با عدم توانمندی زنان جهت سفر برای انجام امور مرتبط به کسب و کار (۳۵ درصد) و افزایش هزینه‌های کسب و کار، مانند مصارف بیشتر به دلیل همراهی زنان با محرم در هنگام سفر (۱۸ درصد) ارتباط دارد. چهل و پنج درصد پاسخ‌دهندگان دسترسی کمتر به منابع مالی را به‌عنوان تأثیر قابل ملاحظه روی فعالیت‌های شان برشمردند که احتمالاً دلیل آن عدم تمایل تامین‌کنندگان کمک‌های مالی به اعطای قرضه به کسب و کارهای متعلق به زنان بر مبنای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر بوده است. به طور کلی، بیش از یک چهارم صاحبان کسب و کارها اظهار کردند که با تبعیض روز افزون روبرو شده اند و دلیل آن عمدتاً برخورد مشتریان و تامین‌کنندگان نیازمندی‌های شان به خاطر محدودیت‌های وضع شده در قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر بوده است. همچنان، چهل و پنج درصد از آنان بر این باور بودند که این وضعیت منجر به کاهش درآمد شان نیز شده است.

^{۲۰} یادداشت تحلیلی داخلی برنامه انکشافی ملل متحد (UNDP) مبتنی بر نظرسنجی انجام شده در ۲۹ ولایت در هشت زون افغانستان (جنوری ۲۰۲۵)

با وجود این که مقامات حاکم به گونه مداوم حمایت خود از کسب و کارهای تحت رهبری زنان را اعلام کرده اند، اما مشاهده شده است که این امر همیشه اتفاق نیفتاده است. به عنوان مثال، از ۱۵ تا ۱۷ اکتوبر ۲۰۲۴ در ولایت خوست و از ۴ تا ۶ جنوری ۲۰۲۵ در ولایت قندهار به زنان اجازه داده نشد که به عنوان فروشنده یا بازدید کننده در نمایشگاه های ملی اشتراک نمایند، در حالیکه محصولات کار آفرینان زن توسط مردان به نمایش گذاشته شد. به طور کلی، بازارهای اختصاصی زنان تنها برای زنان قابل دسترس است که این امر موجب محدود شدن شمار مشتریان کسب و کارهای متعلق به زنان گردیده است.

یوناما گزارش های متعددی را دریافت کرده که حاکی از الزامی بودن داشتن محرم برای زنان است. این امر باعث شده است تا زنان نتوانند به گونه آزاد رفت و آمد نمایند و بر علاوه چالش های مالی و تدارکاتی قابل توجه برای حضور آنان در عرصه های عامه، از جمله در بخش تجارت، نیز از این ناحیه برای شان ایجاد شده است. گزارش های دیگر میسراند که زنان از رفتن به محل کار منع شده اند که باعث کاهش تمایل آنان به حضور در محل کار گردیده و یا به دلیل این محدودیت ها تصمیم به ترک وظایف خویش گرفته اند. تأثیرات دیگر گزارش شده حاکی اند که کسب و کارها مشتریان و خریداران خویش را از دست داده اند و یا وادار شده اند تا فعالیت های خویش را دوباره سر و سامان دهند تا از امر تفکیک جنسیتی در محیط کار رعایت صورت گیرد.

تأثیرات گسترده تر اجتماعی- اقتصادی- سلمان ها، عکاسان، خیاطان، مراسم عروسی، مکان های تفریحی

الزامی بودن داشتن ریش به طور یک قبضه برای مردان [ماده ۲۲(۱۸)] و خود داری آنان از شکل دادن موی سر به گونه که در مغایرت با شریعت [ماده ۲۲(۱۹)] باشد، اکنون در قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر تصریح یافته است. به دلیل اصلاح یا تراشیدن ریش و شکل دادن موی سر مشتریان شان، که خلاف این قانون تلقی میگردد، سلمان ها بطور منظم مجازات می شوند و مردان نیز به دلیل ظاهر خلاف این قانون مورد تنبیه قرار می گیرند. این مجازات شامل بازداشت های خودسرانه از چند ساعت تا چند روز، بدرفتاری، تعطیل دوکان ها و جریمه نقدی بوده است. مالکان سلمانی ها به یوناما گزارش داده اند که پس از انفاذ سختگیرانه تر تدابیر پس از اعلام قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، درآمد شان کاهش یافته است.

تنفیذ سختگیرانه ممنوعیت روی موسیقی و استفاده از تصاویر موجودات زنده تاثیر منفی را روی شغل هایی چون عکاسی، فلمبرداری، موسیقی و هنر گذاشته است. مراسم عروسی بارها مختل شده اند، زیرا مسئولان تالار های عروسی، عکاسان، آوازخوانان و نوازندگان آلات موسیقی و یا مهمانان به دلیل پخش موسیقی و یا عکس و فلمبرداری بازداشت شده اند. در برخی موارد، فروشندگان و تولیدکنندگان اسباب بازی کودکان و سایر اقلام حاوی تصاویر موجودات زنده (مانند کتاب ها، اعلانات و مواد اطلاع رسانی و پوسترها) از سوی ریاست های امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم ملزم شده اند تا فعالیت خود را متوقف سازند و یا کالاهایشان توسط محتسبین ضبط و یا تخریب شده اند، که این امر به نوبه خود باعث زیان های مالی یا اختلال در فعالیت های تجاری این بخش ها شده است.

در چارچوب ماموریت وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر اداره حاکم برای اصلاح جامعه و پیش از انتشار قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، مقامات اداره حاکم دستور العمل هایی را صادر کرده بودند که هدف آن کاهش اختلاط زنان و مردان در مکان های خاص بود. اختلاط زنان و مردان صریحاً به عنوان دلیل اعمال محدودیت های متعدد در برابر زنان ذکر شده است. این محدودیت ها شامل منع بازدید زنان از پارک ها، باشگاه های ورزشی و حمام های عمومی و نیز تعطیلی برخی کسب و کارهای تحت مالکیت زنان بوده است.

این مقررات که روابط اجتماعی میان افراد را در شرایط کنونی تنظیم می کند، اکنون در قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر تصریح شده است [ماده ۱۳(۷)]، طوریکه مردان و زنان بالغ که با هم قرابت ندارند از نگاه کردن به یکدیگر منع شده اند. در عمل، این حکم مستلزم تفکیک زنان و مردان، از جمله ایجاد دفاتر و بازارهای جداگانه است که هزینه ها و چالش های عملیاتی اضافی را به کسب و کارها تحمیل می کند، در حالیکه بسیاری این کسب و کارها قبلاً نیز با مشکلات مالی مواجه بودند. به عنوان مثال، مواردی به یوناما مواصلت کرده است که نشان می دهد ریاست های وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم خیاطان را از اندازه گرفتن قد اندام زنان یا دوخت لباس زنانه منع کرده اند. از سوی دیگر،

زنان معمولاً مسئولیت اصلی مراقبت از کودکان را بر عهده دارند و خانواده ها تمایل دارند که بصورت جمعی به پارکها بروند. منع زنان از رفتن به پارک ها موجب کاهش میزان استفاده از این اماکن شده است. به این اساس، مسئولین پارک ها و بازرگانان واقع اطراف این اماکن از کاهش در میزان درآمد های شان در نتیجه اعمال این محدودیت ها خبر داده اند. قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر اقداماتی را برای تنظیم رفتار های تجاری "مطلوب" روی دست گرفته است، که شامل منع احتکار، تقلب، فریب و تحریف حقیقت [ماده ۱۸(۴)] و همچنان منع صریح فروش اعضای بدن [ماده ۱۸(۷)] می گردد.

تاثیر روی وضعیت زنان و دختران: مشاهدات از نظر سنجی های ربع وار نهاد ملل متحد در امور زنان

از آگست ۲۰۲۲، یوناما، نهاد ملل متحد در امور زنان و سازمان بین المللی مهاجرت مشاوره های ربعوار را برگزار کرده اند^{۳۲} تا اطلاعات در مورد تاثیر سیاست های مربوط به تفاوت های جنسیتی اعمال شده توسط مقامات حاکم در برابر زنان و مردان را از سطح کشور جمع آوری نمایند. مشاوره های برگزار شده در اکتوبر ۲۰۲۴ نشان داد که تنفیذ قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر امور و فعالیت های روزمره زنان و دختران را بیشتر محدود ساخته است. این مشاوره ها نشان دادند که تلاش های فزاینده محتسبین وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر به طور کلی موجب اعمال محدودیت های شدیدتر در تمام جنبه های که مورد ارزیابی قرار گرفته اند شده است. هر چند مشاهدات حاکی از تفاوت در تنفیذ این قانون در مناطق مختلف بود، اما یافته ها بیانگر انفاذ محدودیت ها به گونه همسان است، به خصوص در مدت زمان بین دو دور جمعآوری اطلاعات (آگست و اکتوبر/نومبر ۲۰۲۴). این موضوع حاکی از آن است که در مناطقی که پیشتر محیط های بازتری برای حقوق زنان و مشارکت آنها در زندگی عامه وجود داشت، اکنون محدودیت ها بیشتر و دامنه دسترسی ها کاهش یافته است. لازم به تذکر است که خدمات متاثر شده از قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر پیش از تصویب این قانون به گونه منظم فراهم نمی گردید، که باعث نشر گزارش های ضد و نقیض در مورد انفاذ این قانون در آن زمان گردیده بود.

یافته ها بر مبنای این مشاوره ها حاکی از آن است که محدودیت ها در دسترسی به مکان های عمومی بطور کلی از ۳۸ در صد به ۷۶ در صد افزایش یافته است، در حالیکه محدودیت ها در زمینه آموزش دختران بالای صنف ششم از ۷۹ در صد به ۹۸ در صد رسیده است. تلاش ها برای تامین پوشش زنان «حجاب مناسب» از ۱۳ در صد به ۷۰ در صد افزایش را نشان می دهد. اقدامات برای تطبیق محدودیت ها بیشتر در مناطق غربی، مرکزی، شمالی و شمال شرقی کشور ملاحظه شده که همزمان به تلاش های تبلیغاتی وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر در این مناطق بوده است. بلندترین سطح اعمال محدودیت ها در برابر دسترسی به مکان های عمومی در مناطق غربی بوده که (۷۹ درصد) گزارش شده است، در حالیکه این سطح به ترتیب در مناطق مرکزی (۷۸ در صد) و در جنوب شرقی (۷۵ در صد) بوده است.

تقریباً نیم (۴۴ در صد) از پاسخ دهندگان زن این نظرسنجی ها از منطقه شمال شرق گزارش دادند که قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر تاثیرات منفی را روی فرصت های شغلی برای آنها در پی داشته است که به دلیل آن دیگر قادر به جستجوی شغل نیستند. در منطقه جنوب، کمترین در صد زنان (۲۶ درصد) گفته اند که امکان جستجوی فرصت های شغلی را ندارند. چهل و دو در صد زنان در این منطقه اظهار کردند که وضعیت شغلی آنها تغییری نکرده است. بحث های گروهی که منحنی بخشی از نظرسنجی های سه ماهه راه اندازی گردیده بود نشان داد که به دلیل نگرش های سنتی، پیش از این نیز فرصت های شغلی برای زنان در این منطقه محدود بود و نیاز برای رعایت حجاب و داشتن محرم از قبل در آنجا وجود داشته است.

^{۳۱} بتاریخ ۲۵ دسمبر ۲۰۲۴، وزارت عدلیه اداره حاکم فرمانی را که توسط رهبر طالبان در مورد جلوگیری از قاچاق انسان تصویب شده بود، منتشر کرد. به سایت ذیل مراجعه کنید: <https://x.com/MojAfghanistan/status/18717845014655252674>.

^{۳۲} بین ۱۳ تا ۲۳ اکتوبر، نهاد ملل متحد در امور زنان (UN-Women)، سازمان بین المللی مهاجرت (IOM) و هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (UNAMA) مشورت های گروهی حضوری و مجازی و همچنین مصاحبه هایی را طی یک نظرسنجی از راه دور در سراسر افغانستان انجام دادند، که صحبت های مشورتی را با ۷۷۴ زن در ۳۴ ولایت و همچنین ۷۶ مرد در ۱۲ ولایت انجام دادند. پاسخ دهندگان از طریق یک میتود مشخص و هدفمند بخاطر کاهش خطرات امنیتی و راه اندازی بحث های آزاد در مورد موضوعات حساس انتخاب شدند. این بحث ها موضوعات چون تطبیق، تنفیذ و تاثیرات قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر را که بتاریخ ۲۱ آگست ۲۰۲۴ منتشر شد، در بر گرفت. برخلاف مشورت های ربع وار قبلی، این بحث ها تقریباً به جای ترکیبی از میتود های کمی و کیفی، بطور کلی بر بحث های کیفی عمیق متمرکز بود.

تأثیر قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر منکر روی رسانه ها

پس از تسلط طالبان در ماه آگست ۲۰۲۱، وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر اداره حاکم به رسانه ها دستور داد که فلم های را که بازتاب دهنده فرهنگ بیگانه یا حاوی شوخی های " توهین آمیز" تلقی اند را نشر نمایند. این وزارت ظاهر شدن زنان در فلم ها را ممنوع ساخت، کارمندان رسانه یی زن را ملزم به پوشیدن حجاب نمود و مردان را از نمایان ساختن بدن شان منع کرد. وزارت مذکور نمایش فلم های را که مخالف اصول شریعت و ارزش های افغانی می پندارد نیز ممنوع گردانید. ریاست های اطلاعات و فرهنگ مقامات حاکم به طور مرتب خبرنگاران را ملزم ساخته اند تا پیش از نشر گزارش های خبری، تایید این ریاست ها را دریافت نمایند، که این امر خود نوعی از سانسور به شمار می آید.^{۳۳}

قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر این محدودیت ها را به گونه قانون در آورده است. ماده ۱۷ این قانون محتسبین را موظف می سازد تا اطمینان حاصل نمایند که محتوای رسانه ای با شریعت همخوان باشد، مسلمانان را توهین نکند و حاوی تصاویر موجودات زنده نباشد. رسانه ها گزارش داده اند که کارمندان ریاست های امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم به گونه منظم از دفاتر آن ها بازدید نموده اند تا از تطبیق این قانون اطمینان حاصل نمایند. یوناما مشاهده کرده است که تفسیر آنچه که به عنوان محتوای مطابق با شریعت در نظر گرفته می شود، ممکن است گسترده و متنوع باشد و این امر می تواند منجر به خودسانسوری بیشتر در میان خبرنگاران و همچنان به کارگیری قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر به عنوان مبنای بازداشت های خودسرانه گردد.

در حالی که ممنوعیت نشر تصاویر موجودات زنده پیش از انتشار قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در برخی مناطق اعمال می شد^{۳۴}، اما در آن زمان این امر در بخش رسانه ها به طور جدی تطبیق نمی گردید. اما از سپتامبر ۲۰۲۴ به این سو، این ممنوعیت در برخی نقاط کشور به طور کامل تطبیق شده است که پیامد های منفی روی رسانه ها، خبرنگاران و کارمندان رسانه ای در پی داشته است. در برخی ولایات مانند ارزگان، هلمند، بادغیس و میدان وردگ، روسای دفاتر ولایتی اطلاعات و فرهنگ مقامات حاکم به خبرنگاران دستور شفاهی صادر کرده اند تا از تولید، پخش یا نشر تصاویر موجودات زنده خودداری نمایند. در سپتامبر و اکتوبر ۲۰۲۴، در ولایات بادغیس، هلمند، تخار^{۳۵} و قندهار، برخی تلویزیون ها یا به طور کامل تعطیل شدند یا از پخش تصاویر موجودات زنده به دلیل این ممنوعیت اجتناب ورزیدند.

بر اساس ماده ۱۳ (۳) و (۸) قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، آواز زنان عورت بوده، بناً زنان بایست خاموش باشند. این حکم می تواند تأثیرات منفی شدید روی زنان شاغل در رسانه ها و دیگر بخش ها داشته باشد. در ۲۶ اکتوبر ۲۰۲۴، وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر اعلام کرد که صدای زنان صرف هنگام قرائت قرآن و آواز خواندن به صدای بلند ممنوع است.^{۳۶} در بعضی ولایات، صدای زنان تا هنوز هم در برنامه های رادیویی شنیده میشود و شبکه های رادیویی زنان همچنان به فعالیت ادامه می دهند.

تأثیر کامل قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر در بخش رسانه ها، که قبلاً به دلایل چون ارباب، سانسور و خودسانسوری^{۳۷} گسترده شکل دیگری به خود اختیار کرده بودند، هنوز مشخص نشده است. با این حال، منع نشر تصاویر موجودات زنده و موسیقی، توام با کنترل کلی بر محتوای رسانه ها و دسترسی آسان به برنامه های تلویزیونی خارجی از طریق اینترنت و ماهواره، روی شمار بینندگان تلویزیون های داخلی و در آمد آن ها از ناحیه نشر اعلانات تأثیراتی را گذاشته است.

^{۳۳} جهت دریافت معلومات بیشتر در مورد محدودیت ها و چالش های که رسانه ها در افغانستان با آن روبرو هستند، به گزارش یوناما/ دفتر کمیشنر عالی حقوق بشر "آزادی رسانه ها در افغانستان"، نومبر ۲۰۲۴ که در سایت ذیل قابل دسترس است مراجعه کنید. <https://unama.unmissions.org/human-rights-monitoring-and-reporting->

^{۳۴} پیش از این، یوناما مواردی را در چندین ولایت ثبت کرد که در آن ریاست های امر بالمعروف و نهی عن المنکر ادار حاکم بناهای تاریخی را حذف کردند، تابلو های تبلیغاتی را برداشته یا پوشانیدند، یا از سازمان های غیر دولتی خواستند که توزیع و نشر مطالب اطلاعاتی حاوی تصاویر انسان و حیوانات به تعلیق آورند. رجوع شود به گزارش یوناما/ دفتر کمیساری عالی حقوق بشر ملل متحد تحت عنوان «نظارت اخلاقی مقامات امر واقع در افغانستان: تأثیرات بر حقوق بشر»، ۹ جولای ۲۰۲۴، صفحه ۱۵.

^{۳۵} در ولایت تخار شبکه های تلویزیونی پخش تصاویر موجودات زنده را در دسمبر ۲۰۲۴ از سر گرفتند.

^{۳۶} منبع: <https://x.com/MOPVPE1/status/1850065214445691021> (تاریخ دسترسی به سایت ۴ دسمبر ۲۰۲۴).

^{۳۷} به گزارش یوناما/ دفتر کمیشنر عالی حقوق بشر "آزادی رسانه ها در افغانستان"، نومبر ۲۰۲۴، که در لینک ذیل قابل دسترس است مراجعه شود: <https://unama.unmissions.org/human-rights-monitoring-and-reporting->

ضمیمه قانونی

نحوه ترتیب قوانین و فرامین توسط مقامات اداره حاکم افغانستان

در حالی که افغانستان از کشور های عضو هفت معاهده بین‌المللی در خصوص حقوق بشر^{۳۸}، از جمله میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، و موظف به صیانت و ترویج حقوق مندرج در این معاهدات می‌باشد، مقامات حاکم تعهدات خویش به این میثاق ها را بر مبنای تعریف شان از شریعت مشروط قرار داده اند.

در بیشتر کشور ها، قانون اساسی قدرت تصمیم‌گیری، تنفیذ، تطبیق و قضاوت در مورد قوانین را روشن می‌سازد. عدم وجود قانون اساسی در افغانستان موجب گردیده است که نحوه تصویب قوانین و فرمان ها توسط مقامات حاکم نامشخص باقی بماند. امروز افغانستان فاقد روش های رسمی برای مشاوره و دریافت نظریات می‌باشد، که این مزیت ها در حقیقت در قالب قانون فراهم می‌گردند. همچنان ابزار های شفاف و بی‌طرفانه معدود برای ثبت شکایت و یا ابراز اعتراض در کشور وجود دارد.^{۳۹} در قسمت قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر، همانند دیگر فرمان ها، این قانون نیز توسط بخشی از رهبری اداره حاکم و بدون هر گونه مشوره و پس از یک روند تصمیم‌گیری محرمانه به مردم افغانستان ابلاغ گردید.^{۴۰}

به تاریخ ۱۲ سپتمبر، وزارت عدلیه مقامات حاکم اعلامیه ی را صادر کرد که در آن از روند قانون‌گذاری خود دفاع کرده و توضیح داد که این فرآیند مطابق به فرمانی است^{۴۱} که در ماه اکتوبر ۲۰۲۲ از سوی رهبر طالبان صادر شده و بر مبنای شریعت اسلام می‌باشد. طبق این اعلامیه، فرآیند قانون‌گذاری از سطح یک نهاد مقامات حاکم، مانند یک وزارت خانه آغاز می‌شود و در این فرآیند، کمیته‌ای متشکل از علما، کارشناسان حقوقی و متخصصان سکتوری همکاری می‌کنند. پس از آن، پیش‌نویس سند قانونی به وزارت عدلیه مقامات حاکم ارسال می‌شود تا توسط کمیته‌ای از علما مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. این کمیته تحقیقات لازم را انجام می‌دهد تا اطمینان حاصل کند که هر ماده پیش نویس قانون به منابع معتبر قرآنی، احادیث و "کتاب‌های قابل اعتماد فقه حنفی" ارجاع دارد. در هر شرایطی که پیش نویس سند قانونی تهیه شود، باید از فرآیند بررسی وزارت عدلیه اداره حاکم عبور کند.

کمیسیون مستقل برای بازبینی نهایی اسناد قانونی — کمیسیون هشت نفری به ریاست قاضی القضاة اداره حاکم شیخ مولوی حکیم حقانی، که اعضای آن از مقامات دیوان عالی اداره حاکم انتخاب می‌شوند — مرجع نهایی است که اسناد قانونی را برای ارسال به رهبر طالبان جهت تصویب بررسی می‌کند.^{۴۲} بیانیه وزارت عدلیه مقامات حاکم هشدار داد که

^{۳۸} هفت معاهده حقوق بشر که افغانستان عضو آن است عبارتند از:

- ۱) میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۶۶)
- ۲) میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۶۶)
- ۳) کنوانسیون علیه شکنجه و سایر رفتار ها یا مجازات تحقیر آمیز (۱۹۸۴)
- الف. پروتوکول اختیاری کنوانسیون علیه شکنجه (۲۰۰۲)
- ۴) کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (۱۹۷۹)
- ۵) کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض نژادی (۱۹۶۵)
- ۶) کنوانسیون حقوق اطفال (۱۹۸۹)
- الف. پروتوکول اختیاری کنوانسیون حقوق اطفال در مورد سهمیم بودن اطفال در منازعات مسلحانه (۲۰۰۰)
- ب. پروتوکول اختیاری کنوانسیون حقوق اطفال در مورد فروش، فحشا و هرزه نگاری اطفال (۲۰۰۰)
- ۷) کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت (۲۰۰۶)

^{۳۹} توجه داشته باشید که یکی از وظایف وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر، رسیدگی به شکایات از مقامات اداره حاکم از طریق تیلیفون یا کتبی به صندوق های شکایات است. به گزارش یوناما/دفتر کمیشنر عالی حقوق بشر «نظارت اخلاقی مقامات اداره حاکم در افغانستان: تأثیرات بر حقوق بشر»، جولای ۲۰۲۴ مراجعه کنید.

^{۴۰} در ۲۳ اکتوبر، در فیض آباد، ریاست امر بالمعروف و نهی عن المنکر و ریاست اقتصاد ادار حاکم طی جلسه ای به نهاد های مختلف ملل متحد و نمایندگان سازمان ملی و بین‌المللی اطلاع دادند که مسود قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر به رهبر طالبان جهت منظوری فرستاده شده بود. نقلی از مسود این قانون در اختیار شرکت کنندگان نشست قرار داده شد.

^{۴۱} فرمان شماره ۹ مورخ ۲۴ اکتوبر ۲۰۲۲.

^{۴۲} فرمان شماره ۴۳ مورخ ۳۱ می ۲۰۲۳.

انتقاد از اسناد قانونی مربوط به حاکمیت فعلی در رسانه ها و در انظار عامه قابل پذیرش نبوده و کسانی که متوسل به چنین عمل می شوند، به عنوان منتقدان شریعت تلقی شده و با اقدامات قانونی مواجه خواهند شد. این بیانیه از افرادی که خواهان روشن شدن روندهای قانونی حاکمیت فعلی هستند دعوت کرده است تا به دفاتر وزارت عدلیه اداره حاکم مراجعه کنند.^{۴۳}

ساختار و محتوای قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر

در ذیل مروری از چهار فصل قانون امر بالمعروف و نهی عن المنکر فراهم می گردد:

- پیشگفتار، که در برگزیده اهداف قانون، اصطلاحات کاربردی، ساحه تطبیق قانون بوده و وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقامات حاکم را منحث مرجع تطبیق این قانون مامور می نماید.
- فصل اول، به شرایط و الزامات محتسبین، شرایط لازم برای مداخله محتسبین، حجاب و الزامات ظاهری مردان پرداخته است.
- فصل دوم به مسئولیت های محتسبین در عرصه های مختلف فعالیت آنها، رسانه ها و نشرات، دوکانداران، تاجران و دهقانان، مکان های سیاحتی و تفریحی، حمل و نقل مسافران، حمام های عمومی، ممنوعیت های مختلف (شامل ۲۶ مورد که از عمل زنا آغاز و به رفتار های ناپسند در برابر یتیمان و مظلومان ختم میشود)، اهل ذمه^{۴۴}، غیرمسلمانان، اطفال و افراد داری معلولیت ذهنی، می پردازد.
- فصل سوم به مجازات اختیاری که محتسبین می توانند اعمال نمایند، معرفی متخلفین به محاکم و وضعیت زندانیان اختصاص دارد.
- فصل چهارم شامل احکام متفرقه، نظارت از فعالیت های محتسبین، تهیه طرزالعمل ها و رهنمود ها توسط وزارت امر بالمعروف و نهی عن المنکر می باشد که نیازمند تایید رهبر طالبان است.

^{۴۳} متن کامل اعلامیه وزارت عدلیه اداره حاکم در سایت ذیل قابل دسترس است:

<https://moj.gov.af/dr/%D8%AV%D8%B9%D9%A4%D8%AV%D9%A5%DB%AC%D9%A7-%D9%AA%D8%B2%D8%AV%D8%B1%D8%AA-%D8%B9%D8%AF%D9%A4%DB%AC%D9%A7-%D8%AF%D8%B1%D8%AA%D8%AV%D8%B1%D9%A7-%D8%AV%D8%B3%D9%A6%D8%AV%D8%AF-%D8%AA%D9%A2%D9%A6%DB%AC%D9%A6%DB%AC-%D8%AA%D9%AA%D8%B4%D9%AA%D8%AD-%D8%B4%D8%AF%D9%A7>

^{۴۴} اصطلاحی کاربردی برای غیر مسلمانانی که در یک کشور اسلامی تحت حمایت قانونی در برابر پرداخت مالیات خاص زندگی می کنند.